

Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Twitter: @bardharstad

Gøril Bjerkan

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad

Støtt energisparing, ikke strømforbruk

Hvorfor vil ikke strømstøtten fungere som ønsket? Fordi den forverrer problemet, heller enn å løse det.

● «**Strømkrisen**» kommer av at tilbudet av kraft er relativt lite i forhold til etterspørselen. Med strømstøtte subsidierer vi forbruket slik at etterspørselen holdes kunstig høy. Støtten vil dermed presse opp prisen enda mer. Den økte prisen kommer produsentene til gode, mens konsumentene kan måtte ende opp med tilsvarende kostnad som uten støtten.

En makspris på strøm kan være enda verre. Den vil gjøre at etterspørselen holdes strengt høyere enn tilbudet og da kan rasjonering komme til å bli uunngåelig.

Begrensninger på handel og eksport vil også skade oss selv. Strøm eksporteres kun dersom norske konsumenter ikke er villige til å betale så mye for strømmen som det Norge kan få ved å selge den. Om eksporten var skadelig ville vi vært villige til å betale mer, og da ville vi ha importert, heller enn å eksportert. I så fall ville vi vært tjent på handelen, akkurat som vi gjør når vi eksporterer.

Samfunnsøkonomer har gjentatt disse advarslene tidligere, også i DN's spalter.

Men hva med løsninger? Kritikken mot kritikerne er at de mangler forslag til løsninger.

For å hjelpe de som har det vanskelig kan vi støtte de som har lav inntekt, heller enn de som velger høyt forbruk. Slik støtte kan gis ved å behovsprøve kontantstøtte eller, enda bedre, ved å redusere inntektsskatten til de som trenger det.

En typisk innvending til resonnementene over er at etterspørselen etter strøm er lite prissensitiv, og at de som bruker mye strøm ikke har noe valg. Jeg er blitt presentert kurver som beviser at daglig etterspørsel knapt reagerer på en høyere strømpris.

Men slike kurver og tall er misvisende. De fanger ikke opp at etterspørselen er langt mer prissensitiv om vi gir konsumentene litt tid. På kort sikt er etterspørselen satt av vaner, husholdningsartikler, valg av

Subsidier kan motivere til sparing – dersom subsidiene øker når jeg sparer og ikke når jeg bruker mer energi

↑ I Norge har vi hatt billig strøm over lang tid og tilvendt oss et av de høyeste strømforbruksnivåene i verden. Nå er det fornuftig å legge seg til et mer nøkternt forbruk, skriver artikkelforfatteren. Foto: Lise Åserud/NTB

hus, hytter, utebelysning og varmekabler som alt ligger i oppkjørselen. Med jevne mellomrom tar vi valg som påvirker energi- etterspørselen i flere år fremover. Disse valgene påvirkes av forventninger vi har til både strømpris og støtte.

I Norge har vi fått relativt usunne vaner når det gjelder strømforbruk. Vi har hatt billig strøm over lang tid og tilvendt oss et av de høyeste strømforbruksnivåene i verden. Vi kunne rett nok sløse med energi den gang vi hadde et overflod av den, men nå er det fornuftig å legge seg til et mer nøkternt forbruk. Skal vi være villige til det, så må vi tjene på det. Energisparingstiltak lønner seg når prisen er høy, ikke når den er subsidiert.

Dersom politikere finner det problematisk at mine naboer sliter med høye strømpriser, burde de betale meg for å overlate mer av mitt forbruk til dem. Støtte til strømforbruk motiverer ikke til sparing – det har motsatt effekt, og medfører at mine naboer får enda større problemer.

Om den høye prisen for mine naboer er et problem, bør politikere heller motivere meg til å *spare* strøm. Subsidier kan motivere til sparing – dersom subsidiene øker når jeg sparer og ikke når jeg bruker *mer* energi.

Også bedrifter som investerer i maskiner og produksjonsmetoder vil påvirkes av forventningene til strømpris og strømstøtte. For at disse skal ta fornuftige valg for fremtiden må de oppmuntres. De oppmuntres til å spare energi om de forventer at prisen er høy, strømstøtten lav, og enøk-subsidien gunstig.

Etterspørselen kan også reduseres ved å droppe elektrifisering av sokkelen.

For tilbudssiden kan vi lære av matvarebransjen. Matvarekjedene har redusert prisene ved å fjerne fordyrende mellomledd. I

kraftmarkedet har vi fordyrende omsetningsselskaper – kraftleverandører – som øker kostnaden til konsumenten mer enn de nødvendigvis bidrar til det ferdige produktet. En deregulering av kraftmarkedet bør kunne gjøre det lettere for produsenter å selge til konsumenter, uten mellomledd.

Handel av strøm er et gode, også innad i Norge. Prisforskjeller mellom nord og sør gjør det lønnsomt å øke overføringskapasiteten. I påvente av økt kapasitet innad i landet kan vi dra nytte av nettet i Sverige. Det bør kunne være mulig å leie kapasitet til å overføre strøm i Sverige, slik at vi får fraktet elektrisitet fra et område der den verdsettes mindre, til et område den verdsettes mer. Nå brukes visstnok denne overføringskapasiteten mellom våre landsdeler allerede, men gevinsten tilfaller Sverige, og ikke oss.

Om vi unngår handelshindringer og makspris så vil produsentene etter hvert øke sin kapasitet. For at *det* skal skje på rett måte må vi øke naturavgifter og kompensasjonsordninger for vern. Ellers kan løsningen på én krise forverre en annen.

Debattansvarlig: Tanvi Helene Riise

Telefon: 22 00 10 59

Sentralbord: 22 00 10 00

Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:

Inntil 4500 tegn med mellomrom

Underinnlegg/replik:

Inntil 1500 tegn med mellomrom

Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→
Mer debatt
side 30-31